

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Avli Persii Flacci Satyrae Sex

Persius Flaccus, Aulus

Basileae, 1582

VD16 P 1629

Nicodemi Frischlini In Satyram Secundam paraphrasis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34803

PARAPHRASIS. 33
NICODEMI FRISCHLINI IN SA-
tyram Secundam paraphrasis.

ETS I omnes dies vitę tuę, optime Macrine, felices ac
fortunati sunt: propterea quòd tu illos bene beatęq; vi-
uendo, laudatè tranligis: tamen hodiernus dies præ cæteris
auspicatus, & meliori calculo tibi numerandus est: non
eò tantùm quòd natalis tuus est, & primus in hanc suauif-
simam lucē te protulit: sed etiam quòd huius anni spacium
superioribus illis adiunxit: et vitam tuam hucusque tam
feliciter prouexit, vt hodiè etiam cum amicis lætari & ani-
mum relaxare possis. Itaque quod felix & faustum sit, tibi-
quę benè vertat: hunc diem hilari animo concelebra, & Ge-
nio tuo vino ac thure supplica, vt is hunc diem multis an-
nis felicem, ac lætum tibi referat. Neque enim tu aliorū ho-
minum similis es, qui vota dijs facturi etiam inhonesta &
turpia ab illis petere audent: eaque nescio quo iure, à Dijs
(non secus ac si muneribus, & oblatijs sacrificijs eorum gra-
tiam sibi redemissent) tanquam sibi debita exposcunt. Nam
tanta quorundam est dementia, vt Deos precaturi, remotis
arbitris in secretiorem locum aliquem secedant: & quę sci-
re homines nollent, ea Dijs, tanquam ex hominum conspe-
ctu remotis, committere non reformident. Et hodie quidem
bona pars Nobilium, & Romanorum Procerum, quoties
natalem suum celebrant, nō apertè & palam sacrificant, nec
audientibus alijs suas ad Deum preces fundunt: nec præ-
sentibus arbitris thura acerris suis adolent: sed vota in oc-
culto nuncupant, conceptisque verbis, & submissa voce in
templis obmurmurant. Nam ex maxima & frequentissima
sacrificantium turba paucissimos hodie inuenias, qui aper-
to viuāt voto, & honesta à Dijs precentur. Ac proinde omni-
um difficilimus nūc labor est, susurros istos & murmura à tē-
plis auferre, & nostros homines ad pias apertasquę preca-
tiones assuefacere: cum more iam receptum sit, vt palàm
Dij rogentur, cum honesta petuntur: arcanae verò preces fi-
ant, cum turpia efflagitantur. Etenim procerum aliquis Io-
uem pia & honesta oraturus, & mentem bonam, fidem ac fa-

Laudat
Macrinū.
quòd die
suo natali
honestā à
Dijs petat.

1. Reprehē-
sio Roma-
ni populi:
qui à Dijs
inhonestā
& illicita
petere sole-
bat.

Voces pre-
cantiū sub-
missæ.

*Exemplū
tacitæ pre-
cationis :
qua res in-
honestæ pe-
tuntur.*

*Ceremo-
niæ. & si-
mulatio
pietatis in
homine ne
quam, pe-
tituro in-
honestâ à
superis.
Si à sceleva-
tis homini-
bus nemo
facile petit
rem turpē,
multò mi-
nus à Dijs
optimis pe-
tenda erit.*

mam bonam rogatus, clarè sua verba profert, & vt omnes audiant. Idem illicita petiturus, secum mulsitat, & clam sua vota Dijs immurmurat. Sic enim tacitus orat : ò Iupiter, vtinam patruī mei funus hodie repentè, tanquā bulla exītat, & præclaram ipse mortem oppetat : vtinam, propitio Hercule, hodie seriam auro & argento onustam è rure meo rastris effodiam : vtinam pupillum, qui in testamento me prior hæres constitutus est, & quem ego proximus insequor, pulchrè expungere, & quoquo modo nomen eius è talibus eradere, vel ipsum etiam è medio possim tollere. Nam & iam antè scabiosus, ac multa bile infectus, vt propter vitiosos in ægro & morbidò corpore humores diutius superstes fore non videatur. Aut si hoc mihi abs te, ò bone Iuppiter, impetrare non licet : tum saltem eodem modo, quo Nerium illum beasti, me quoque fortunare digneris. Is enim iam tertiam vxorem ad sepulcrum effert, & magnas inde opes consequitur. At ego superis inuisus nondum vnica sepelire potui. Et hæc quidem turpissima vota, quoties nostri homines Dijs insurraturi sunt, semper matutino tempore capitibus ablutione in Tyberī, septies purgari solent : & aquæ lustralis aspersione, labem corporis sibimetipsis abstergere conantur : vt casti scilicet, & puri Deos adituri, & res honestas ac sanctas ab illis petitori videantur. Sed heus tu improbissime precator : responde mihi. Nam minima ac leuissima res est, quā interrogare & cognoscere ex te cupio. Quid sentis de Ioue : à quo ista petere te non pudet ? est ne tantus Iupiter, vt eum cuiquam alij vel Deorum, vel etiam hominum ausis præferre, & anteponeere ? quòd si cuiquam : cui tandem antepones ? annè Staiō Oppianico, homini sceleratissimo ? Quid an dubitas, præferre Staiō Oppianico Iouem Opt. Maximum ? cedò, vter horum tibi melior iudex videtur ? vter pupillis & viduis aptior patronus & tutor ? Iupiter ne an Staius Oppianicus : quo homine inter mortales nemo vnquam vixit deterior, nemo profligatior ? Tanta enim illius in cognatos fuit crudelitas, vt Cluentiam vxorem, & C. Oppianicum fratrem, cum vxore grauida, appropinquante iam partu, veneno sustulerit. Quòd si Staius iste

tus iste Ioue sceleratior tibi videtur, vt certè est, agè, dic mihi, an ausis eadem ab illo petere, quæ à Ioue petijlti, aut eadem ad illum preces fundere, quibus Iouem sanctissimum alloqui, & placare tibi voluisti? Dispeream, nisi auditis ille precibus tuis, continuò magna voce, proh Iupiter, exclamet. At si Staius, aut quilibet alius profligatissimis ac perditissimis moribus homo, audita tuorū votorū, quæ ad Deos facis, nefaria turpitudine: ad Iouē indignabundus exclamat, quomodo non credas, sanctissimum Iouē ad semetipsum exclamare, & summa indignatione ob preces tuas commoueri? Quid enim tandem est, quod te adeò securum & peritancè reddit? An propterea tibi omnia impunè licere existimas, nec iratū tibi Iouem credis, quia nondum fulmine te percussit? & cum tonaret, illicè citiùs quàm te domumquæ tuam sacro igne afflauerit? An verò Iupiter tibi barbā idcirco velligandā, seqūe deridendū & votis tuis eludendū præbet: quia tu nondū in bidentalī iacueris, & pro fulminato, cæsis victimis extructisquæ aris, à procuratore expiatus fueris? Aut qua tu tandè mercede, quibusue largitionibus Deorū aures corrupisti, aut quibus rebus tibi sic obnoxios Deos reddidisti, vt petèdi tibi nihil denegare ausint? Nū sacrificijs hæc obtinuisti, & pinguibus hostijs? Minimè omniū, opinor. Nā diuina maiestas vilissimis & abiectissimis pecudū intestinis & pulmonibus, haudquaquam perinde, vt casta & pura mēte hominis flecti & cōmoueri solet. Quare omniū stultissimi sunt, qui cū animis sint impurissimis et sceleratissimis, interim Deū placare victimis, et oblationib. sibi gratiā eius demereri annitūtur. Verū enimverò hac ipsa demētia longè maxima, nō minor est anicularū, & mulierū nostrarum infania, quæ liberis suis haudquaquā vera bona, sed leuicula tantū, et falsa noxiāq; interdū à Dijs immortalib. exoptāt, adhibitis insuper stultissimis ac ridiculis ceremonijs: quibus pueros suos modo nō incantare & fascinare cōsueuerūt. Videas alibi auiam aut superstitiosā materterā, quæ cunis nepotem eximat: & primū labra ac frontē illius medio digito, ieiunis saluis antè madefacto, lustrat atq; expiet, vt hoc ritu fascinationes et incātationes prohibeat: et virulētis oculorū

*Impunitas
scelerū non
est argumē
tū gratiæ
diuinæ.
Sacrificia
et victimæ
nō possunt
Dei gratiā
emereri.*

*2. Reprehē-
sio. Repre-
hendit vo-
ta et preces
mulierum:
quas ille fa-
ciunt pro
suis pueris.*

intuentium radios repercutiat. Nam fœminas omnes, quæ
 duplices habeant pupillas, visu nocere, longa superstitione
 creditum est. Videas eandem mox puerum cunis exime-
 re, saluius lustrare, tractare manibus, ac fallaci spe de illo
 concepta, nihil aliud supplice voce à superis contendere pre-
 cari quæ, quàm, vt puer iste diues olim, et vir opulentus fiat:
 qualis Licinius ille Stolo fuit: cuius prædia & horti ubiq;
 terrarum inclaruerunt: qualis Crassus ille fuit, homo ditissi-
 mus: cui domus marmorea, & villæ erant magnificentissimi-
 mæ. Sic enim preces suas componere solent istæ mulierculæ:
 vtinam, inquiunt, hic puer in maximorum principum augu-
 stissimas familias adsciscatur. Vtinam summi Reges & Re-
 ginæ eum sibi generum exoptent: vtinam puellæ & virgi-
 nes, huius pueri venustate elegantiaquæ incitata, certatim eū
 ad suam consuetudinem & supra alliciant, rapiantquæ: vtinā
 quoquò locorum pedes ille fixerit, ibi continuo rosæ ena-
 scantur. Hæc suis alumniis, deliræ nutriculæ: hæc suis nepo-
 tibus, dementes auix: hæc suis liberis, stolidæ matres pre-
 cari non verentur. Sed hæc vota, cum stulta impia, & nullo
 modo cõcipienda sint: ego superstitionis aniculis ea nequa-
 quàm mandauero. Tu quæ adeò, ô bone Iupiter, nunquā hæc
 illis annuito: sed surdis auribus quantum potes, ea præte-
 rito: licet aniculæ candidis vestibibus, sacrificantiū more, pro-
 istis rebus opem tuam implorauerint. Neque verò illi à te
 audiendi, votorumuè cõpotes reddendi erunt, qui cum vi-
 tam longæuam, & bonam à Dijs valetudinem orare solent,
 interim gula & crapula omnis generis morbos, & immaturā
 senectā, adeoque mortē ipsam sibi accersunt. Quæ enim hæc
 stultitia est? quæ amentia? commodam valetudinem, ac ner-
 uosum robustumquæ corpus ad consequendam senectutem,
 à Dijs exposcere, & nimio interim luxu corpus affligere,
 seqûe ipsum in ægritudinem, ac voluntarios morbos præci-
 pitare? Nam vt maximè bona valetudo Dei donum sit, &
 ab ipso solo petenda ac speranda: tamen alia ratione quàm
 vita sobria ac temperata, ab eodem impetrari non potest. Iouem enim
 cæterosquæ Deos immortales, vitam longæuam
 & prosperam valetudinem omnibus fauentes, nihil penè a-
 liud

*Vetularum
preces.*

*Exemplū
aniculis præ-
cationis.*

*Deprecatio
poeta.*

*3. Reprehē-
sio illorum,
qui petunt
a Dijs bonā
valetudis
nem: quam
ipsi luxu
perdunt &
gula.*

Hinc remoratur, atque impedit, quò minus eam tibi annuât,
 quàm lautiora cibaria, grandes patinæ, tuceta pinguiâ, & fer-
 culorum ingluuiés, quibus te ingurgitas, tuamquæ sanitatē
 spõrè opprimis. Multos enim morbos multa fercula effici-
 unt, & sanitatem non nisi volentibus tribuere solet Deus.
 Itaque ridiculi ac stulti sunt, qui vires corporis è cœlo pe-
 tunt: et impetratas in terra intēpestiuís cōiuijs, cōmessatio-
 nibus, ingurgitationibus perdunt, & easdē effœtas decrepi-
 tasquæ vltro reddunt. Quid verò de illis nunc statuendum,
 qui dum locupletari & ditari à Dijs cupiunt, rem suam in sa-
 crificia profundunt: & ferè singulis diebus pecudum suarū
 numerum imminuunt: quodquæ à Dijs per vota impetra-
 runt, id sua ipsi superstitione & debita opera rursus prodi-
 gunt? Mihi profectò hi homines prioribus illis nihilo me-
 liores, aut saniores esse videntur. Nam quæ hæc amentia est,
 pecudes à Dijs petere, & illas deinde in sacrificijs immolare?
 quæ stulticia, opes exoptare, & bouem, agriculturæ ac labo-
 ris socium securi percutere? Etenim nostri homines à Dijs
 opes petituri, da mihi, inquit, ô Mercuri, vt domus mea
 fortunata & locuples sit: da pecudum greges: da copiæ cor-
 nu, & omnium rerum affluentiam. At, ô stolidi & improbi
 homines, quo pacto Mercurius vestras augere possit diuiti-
 as, cum vos quotidie & rem & gregem vestrum, hac sacrifi-
 ciorū frequentia comminuatís, ac tot iumentorum solida
 exta flammis adoleatis? Quasi verò Dij immortales pietate
 hominū non magis delectentur, faciliusque placentur, quàm
 pecudum sanguine & intestinis ouium? Quis obsecro hanc
 insignem humanarū mentium stupiditatem non detestetur?
 & eò quidem magis: quoniã ad eam p̄se intolerabilis quædã
 pertinacia accedat? Etsi enim plerique intelligunt, victimis
 suis Deos non oblectari, neque sacrificijs huiusmodi gregē
 augeri, sed subinde magis ac magis rem decrescere: tamen o-
 pimis ac pinguibus fartis sacra facere nō desistunt, semp̄erq;
 sperant aliquando fore, vt agri, & ouilia, & cæterę res auge-
 antur, & crescant: donec tandem omni grege sacrificijs ex-
 hausto spe, sua se longè deceptos esse intelligunt: & seram in
 fundo parsimoniã frustra, exercent vbi iam nihil in arca reli-

4. Reprehē-
 sio illorum,
 qui diuiti-
 as & pecus-
 dū prouen-
 tum petūt:
 interim res
 & pecudes
 in sacrificia
 & Hecatō-
 bas profun-
 dunt.

Pertinacia
 sacrifician-
 tium pecu-
 des.

5. *Reprehē
sio vulgi :
quod opes
& similia
petiturum
à Dijs, au-
rum in or-
nandis sta-
tuis profun-
dit.*

*Priscorum
parsimonia
& frugali-
tas.
Dij non ca-
piuntur au-
ro & mu-
neribus.*

quum esse animaduertunt. Neque enim pecunia domi in ar-
ca relicta crescit, aut vlllo fœnore augetur: sed subinde ipsa
etiam imminuitur. Sed quid hoc malî, obsecro? aut quæ nam
hec execranda superstitio, quos nos fanatici homines, Deo-
rum voluntatē nostra cupiditate metimur: & aurum atque
hec terrę munera perinde illis, vt nobis, placere arbitramur?
Ita enim de Dijs iudicat imperita hominū multitudo, quasi
illi muneribus ac donis nō minus afficiantur, ac ceteri mor-
tales: quibus si donaria argentea, aut crateres auro ornatî
atque insculpti offeruntur, magno ipsi perfundî solent gau-
dio: præquæ summa læticia exultare, & lachrymas inter-
dum profundere, aut etiam sudorem emittere. Quod cum
Deos etiam facere, & donis itidem vt alios capi existiment
homines stulti: idcirco statuas & simulacra ex manubijs &
spolijs hostium aurare solent: Deosquæ suos penè totos au-
reos student effingere: præsertim eos, qui per somnū vitiosis
humoribus iam discussis, purgatissîma ac sincerissîma visa
mortalibus immittunt. Hos enim præcipuos illi habent, cæ-
terisquæ Dijs longè anteponūt, & aureas iisdē barbas affin-
gunt. Nam hodie expulsis & abiectis è tēplo vasis æneis, &
urnis fictilibus: quibus prisce illi homines iā olim Saturno,
& Numę Pompilio regnantibus, ad cultū Deorū vrebantur:
pleraque vasa aurea in eorum locum successerunt: vt iam mi-
rum videri non debeat, quod fictilibus vasis olim aurei ho-
mines, nunc fictiles et lutei homines, aureis vasis sacrificare
solent. Quasi verò auro & muneribus, ac non potius animi
sinceritate, ac vitæ integritate Dij immortales capiantur &
oblectētur. Quasi nostri homines auro suo plus possint, quā
Saturnus ære, Numa fictilibus? O stolidi, atq; anili supersti-
tione fanatici homines: ô abiectæ in terras animę: ô mentes
angustæ, humiles, prauę, oppletæ tenebris ac sordibus: quę,
nescio qua cœlestium rerum obliuione omnes cogitationes
vestras, à diuinis & æternis ad hæc terrena & caduca reuoca-
tis, & pecudū ritu, quas natura in ventrem prostrauit, etatem
vestram agitis. Quę enim hæc est voluptas, aut quę insania,
mores nostros in tēpla inferre, ac non potius inde efferre: tū
Deos immortales fœneratorū similes iudicare: qui se auro
& mune-

& muneribus capi atq; corrumpi sināt? Quis est tam stultus aut credulus: qui iudicet, nos sceleratissimos, & omnibus vitijs inquinatos homines, aliquid boni sacratissimis, & ab omni labe alienis Dijs offerre, & ex hac deprauata carne res sacras cœlitibus exhibere posse? Nā quibus & quantis sceleribus vitiosa hæc & omnibus peccatis obnoxia caro, sese indies polluat ac maculet, nemo nō videt. Hæc enim vt splendida niteat cuticula, vnguētis & preciosis odoribus in oleo conseruatis, sibi fucum accersit: hæc, vt comitis ornata vestibus conspiciatur, lanas Tarentinas, purpura & murice tingere monstrauit: hæc in sui cultū margaritas preciosissimas, & vniones nobilissimos cōchis auellere, & auro includere docuit: hæc ipsum aurum terrę venis eruere, & igni excoquere, atq; in massas redigere iussit: hæc animos hominem varijs illicebrijs à cœlestiū rerū studio, ad terrena & mortalia auocat, multisq; peccatis eos contaminat. Et quanquā his omnibus rebus maximè peccant, & grauissimè delinquent homines, aliquam tamen inde voluptatem & fructum percipiunt. At verò ex auro, & muneribus preciosisque vestibus: quę statuis Deorum offeruntur, nulla omnino ad Deos immortales voluptas, nulla utilitas redit. Dicite enim mihi vos pontifices, in templis & Deorū sacris aurum quid faciat; aut cuius rei proffit? Equidem mea sententia tantundem prodesse aurum videtur statuis, quantū Veneri profunt cereę, aut lanę pupæ, & imagines puellares, quas nupturę virgines in templum afferre, & Deę consecrare solent. Vt enim harum puparum nullus in templo vsus est: ita nullum ex auro templis illato, vel ad Deos vel ad homines emolumentum redundat. Quare cum victimarum multitudinem, & aurum argentumque Deos à nobis expetere non videamus, longè alia munera illis exhibenda erunt, quàm quę diuites nostri, & clarissimi illius viri Messalæ Coruini degeneres posterij, in templis offerre possint. Quæ animus iustitię & æquitatis amans, & sancti ac puri mentis recessus: tum pectus longo virtutum atque honestatis vsu perfectum, atque ab omnibus prauis cupiditatibus purgatum & liberum. His enim rebus solis

Nibil boni à malis bonis minibus potest redire ad optimos Deos. Humane nature corruptela.

Auri nullum in templis esse vsum.

Quibus rebus Dijs delectentur.

Deos placari & oblectari scio : atque, vt ipse etiam hæc sanctissima munera illorum aris admouere: & tam puro castoque farre dijs immortalibus litare possim, omnibus precibus eisdem oro atque obtestor.

A. PERSII FLACCI
SATYRA TERTIA.

N Empe hoc asiduè. iam clarum manè fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Iandudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est.
Vnus ait comitum, verùmne? itane? ocyus adsit
Huc aliquis: nemòn? turgescit vitrea bilis,
* Findor, vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodosq; venit arundo.
Tum querimur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa uanescat sepia lympha,
Dilutas querimur geminet quòd fistula guttas.
O miser, inq; dies ultra miser, huccine rerum
Venimus? at cur non potius teneroq; columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mamma lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluus amens.
Contemnere: sonat vitium percussa malignè
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Vdum, & molle tutum es, nunc nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rota. sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum.

Finditur,
Arcadiæ.

Quia